

הפרעות בגרוס־ורדי

התלמידים נתקבצו ליד בית הכנסת ומשם ניתן האות למלחמה. שער הבית נהרס, ספרי התורה הוצאו והועלו על הסוקר באמצע הרחוב. כלי הכסף והזהב נגנבו. כל חנות אשר השלש הטיל על בעליה חשד של יהדות או הונגרות נהיתה למשיסה. לבסוף השמו התלמידי דים שני בחי כנסת קטנים. הפרעות הוכנו מראש. כי כל בית אשר יגור בו יהודי או הונגרי סומן בצלב לכן עוד לפני בוא הפורעים, הפצועים רבים, הנזקים מגיעים כדי מאה מיליון ליי.

עתוני בוקרשט מודיעים, כי לקונגרס נתכנסו קרוב ל-5000 תלמיד ותלמידה. לנשיא הכבוד נתמנה פרופ' קוזה והמיינסטר נונה המפורסם בשנת ישראל נבחר לחבר הכבוד של הקונגרס, פרופ' מלאוי נמר בנאמו את ההלל על האנטי-שמיות ודרש מאת התלמידים את ההנשמה של אירואליהם בכוח, אחד התלמידים הקריא דויה על הפעולה לטובת הנומרוס קלוזוס המתקדם בצעדי און ונאמו היה מתובל הרפית וגרופים, יש לראות. כי בקונגרס הוכנה הקרקע לפרעות ביהודים והקו האנטי-מדיאני היה רק תוספת לו. ענן הפרעות הובא לפני ביה הנבתרים. הציר היהודי פילדרמן השמיע נאום קטגוריא על שהממשלה לא אחזה באמצעים הדרושים, כדי לזנוע בעד המאורעות ואחר ממנהיגי מפלגת האנרים האשים את הממשלה במחן עזרה לפורעים. המיינסטר לעניני פנים הכריו, כי הפורעים ישאו את עונם, פילדרמן מזכיר, כי התרה במיינסטר לפני זמן על התוצאות הצפויות מהקונגרס. הוא מעיר, כי בין משתתפי הקונגרס היה גם מיינסטר לשעבר ואחד מראשי המשטרה, לבסוף הוא מוזה נגד ממשלת הונגריה המופיעה עתה כמגינה על היהודים ככיכול והמסיחה את דעתה מהנומרוס קלוזוס שבמדינתה. עד כמה שיש לסמוך על הכשרות הממשלה הרומנית מיניות ההתאמצויות הנעשות, כדי לנולד את האשמה לפרעות על ראשי... היהודים. אתרי האינטרפלציה של הרב גימירובר בסנט הרומני קם המיינסטר דוקה והמיינסטר להשכלה לפידאפו והודיע, כי הם מצד ערים על המאורעות, אם גם כרור וידוע, שהפרעות באו כתשובה לפרובוקציה של היהודים. בכדי לאמת את העלילה נאסרו כמה מאות יהודים והונגרים בגרוס־ורדיין וקלוזינגבורג, הנחשדים על פרובוקציה והם עומדים להופיע בפני בית דין צבאי. כ.

ההבטחות המרניעות על מצבם של יהודי-רומניה, שניתנו לוויצטן עיי ראש המיינסטרים והמיינסטר לעניני-פנים, היו, ככובן, הנסחות שוא, כי בעצם בקורו התחוללו הפרעות בגרוס־ורדיין, קלוזינגבורג וערים אחרות, שעברו עליהם בסערה משתתפי הקונגרס של תלמידי קוזה. העתונות הרומנית, אשר לכתחילה הסתפקה בדיעות על אידו נוקים פעוטים, היתה אנוסה, נוכח פני הפרעות הנוראות, להרחיב קצת את הדבור ואף הקומוניקאט הרשמי מספר על הרסיבות והנויות, מגלי להזכיר את הקרבנות באדם. בקומוניקאט הזה מנחמת הממשלה את בעלי החנויות והבתים ההרוסים בהבטיחה להם תשלומי נזיקין, מלבד זה מבטיחה הממשלה לכנות מחדש את בתי הכנסת הנחרסים. הקומוניקאט השני מספר, כי פלוגות צבא הקיפו את בית הנתיונות בבוקארשט ואסרו את כל התלמידים שחזרו מן הקונגרס ברכבת מיוחדת, מהם נאסרו למאסר-קבע 24 מטתוללי הפרעות ו-16 עומדים להופיע בפני בית דין צבאי. ברור, כי כל ההודעות הרשמיות האלה אינן ניתנות כל ערובת לקיום ההבטחות וכלי-משים עולה זכר הרצח של התלמיד היהודי פאליק, אשר רוצחו יצא מביה"ד וזר התהלה של גבור לאומי לראש.

עתוני בודאפשט כותבים על המאורעות בהרחבת לשון, מסופר בהם, כי עם סיום הקונגרס פשטו התלמידים קבוצות קבוצות של 50 או 100 איש ברחובות בצעקות וחרפות, ראשית התנסחו הכריונים על בתי הכנסת ועשו בהם שמות עד להשחית, הטילו בהם זוחמא ולכלוך, קרעו את סידורי התפלה וניללי-התורה ופזרום ברחובות ותכשיטי הכסף והזהב שנמצאו היו להם לביוה ושלל. כל החנויות והסדורות נגולו. בעבור הרכבת עם חברי הקונגרס בקלוזינגבורג אמרו התלמידים לששוש בעיר, אולם המשטרה הקימת פלוגה חזקה ליד ביה הנתיונות, שלא נתנהם לעבור. אולם אחרי התאבקות נפרצה חומת השוטרים והתלמידיים התנפלו על היהודים ברחובות ותכוס הכוח ופצוע. הפרעים הרימו כנס המלחמה שלית שנגנבה בגרוס־ורדיין והרגל הזה התנופה מעל ראש הקטר.